

Stručni rad

PET OBRAZOVNIH AKTIVNOSTI U ZAHTJEVNIM RAZREDIMA PRVE TRIJADE

Anja Bizjak
Osnovna škola Polje, Slovenija

Sažetak

Škola je mjesto gdje se odvija sekundarna socijalizacija. Osim znanja, učenici usvajaju i obrasce ponašanja, društvene norme i vrijednosti. Danas se sve više vremena posvećuje odgoju vrijednosti u školi. Jedan od razloga za to je kriza nedostatka vrijednosti. Uz Zakon o osnovnoj školi, Bijelu knjigu, Konvenciju UN-a o pravima djeteta i obrazovni plan škole, učitelj ima okvir kroz koji radi. U ovom članku predstaviti ću 5 odgojno-obrazovnih aktivnosti koje sam provodio u odgojno zahtjevnoj nastavi prve trijade, a to su: cilj dana, semafor, zanima me, kontinuirano praćenje i moć pohvale. Aktivnosti predstavljene u razredu pokazale su se vrlo učinkovitim u reguliranju ponašanja učenika. Učenici su se brže smirivali i više slijedili upute učitelja, a ujedno se poboljšala i klima u učionici.

Ključne riječi: osnovna škola, odgojno-obrazovne aktivnosti, ponašanje, razredna klima

1. Uvod

Škola je mjesto gdje se odvija sekundarna socijalizacija. Osim znanja, učenici stječu i obrasce ponašanja, društvene norme i vrijednosti [3]. Važno je shvatiti da se mentalne i etičke vrijednosti razvijaju isprepletano. Dijete ne može razvijati svoje intelektualne dimenzije neovisno o etičkim načelima, jer dosljednost mišljenja, marljivost učenja, smislenost novih pogleda i istraživanja sadrže određenu etičnost. S druge strane, odgoj za temeljne etičke vrijednosti zahtijeva i razmišljanje, poučavanje i ponašanje [2]. Danas se sve više vremena posvećuje odgoju vrijednosti u školi. Jedan od razloga za to je kriza nedostatka vrijednosti. Pojedinci, grupe i organizacije stječu sve veću moć i utjecaj [1]. Zakonom o osnovnoj školi jasno su definirani ciljevi odgojno-obrazovnog rada koji su prva i najvažnija osnova rada učitelja. Zakon naglašava cjeloviti razvoj učenika – ne samo tjelesni i kognitivni, nego i emocionalni, moralni, duhovni i društveni razvoj. Ističe se odgoj za vrijednosti zajedničke europskoj civilizaciji, a posebno razvoj poštivanja, prihvaćanja različitosti, tolerancije, odgovornosti i uključenosti u demokratsko društvo [5]. Obrazovni ciljevi također se mogu pronaći u Bijeloj knjizi i Konvenciji UN-a o pravima djeteta. Na temelju navedenih dokumenata svaka škola izrađuje odgojno-obrazovni plan u kojem precizira načine ostvarivanja i ostvarivanja odgojno-obrazovnih ciljeva te vrijednost uvažavanja potreba, interesa učenika i šire okoline.

2. Škola – prostor obrazovanja

Odgojno-obrazovni plan sadrži odgojno-obrazovne aktivnosti i oblike suradnje škole i roditelja te njihovo uključivanje u provedbu obrazovnog plana. Odgojno-obrazovne aktivnosti su proaktivne i preventivne, savjetodavne, usmjeravajuće i druge aktivnosti (pohvale, priznanja, nagrade, odgojne mjere...) [4]. Školski obrazovni plan daje svakom učitelju dobar okvir u kojem može postaviti razredna pravila i brinuti se o razrednoj klimi. No, nastava postaje sve edukativnija i učitelju često treba puno novih ideja za aktivnosti koje promiču pozitivnu klimu u učionici i smiruju neželjena ponašanja učenika. Imao sam i vrlo zahtjevan odgojno-obrazovni odjel, u kojem sam testirao razne obrazovne aktivnosti. Neki su bili vrlo učinkoviti, drugi manje. U nastavku ću predstaviti neke učinkovite obrazovne aktivnosti koje sam koristio tijekom nastave u 2. razredu osnovne škole.

2.1. Cilj dana

Svaki dan smo na ploči imali ispisan cilj dana koji su učenici postavili ujutro. U nastavku su neki primjeri koje su osmislili učenici.

Danas ćemo se posebno potruditi da:

- cijeli dan dobre volje,
- pomoći svojim kolegama iz razreda,
- ljubazni prema drugima,
- slijediti upute učitelja,
- tiho dok piše u bilježnicu,
- brinuti o čistoći učionice.

Učenici su obično ujutro imali spremne prijedloge i brzo smo odabrali cilj dana. Također su bili jako sretni kada smo odabrali njihovu pravu destinaciju. Aktivnost je bila zanimljiva u učionici oko dva mjeseca, no onda su se ciljevi počeli ponavljati, pala je i motivacija za postizanje cilja pa smo ovu aktivnost završili.

2.2. Semafor

Na satu sam objesio veliki semafor s tri svjetla u boji – zelenom, žutom i crvenom. Napisao sam imena učenika na drvene štikaljke i pričvrstio stezaljke na zeleno svjetlo. Naš dogovor je bio prvo upozoriti učenika, ako unatoč upozorenju nastavi s neželjenim ponašanjem, pomaknem ga više uz semafor (prvo na žuto pa na crveno). Velika prednost korištenja semafora (u usporedbi s drugim načinima snimanja upozorenja) je u tome što učenici mogu putovati i niz semafor. Tako su na pr. nešto su pogriješili, upozoreni su i na žutom su svjetlu, ali ako im se ponašanje popravi, mogu opet doći na zeleno svjetlo. Učenike je jako motiviralo i to da ako su na kraju dana svi na zelenom svjetlu, obećao sam im i malu nagradu, koju smo zajedno postavili – mogu biti npr. plesali po njihovoj glazbenoj želji, imali malo dužu stanku za igru, igrali smo njihovu omiljenu igru, itd.

2.3. Zanima me

Ponašanje učenika se uvelike poboljšalo kada sam uključila aktivnosti u koje su aktivno sudjelovali tijekom nastave. Budući da su bili jako znatiželjni, postavio sam im kutiju za pitanja o stvarima koje ih zanimaju. Istraživala sam ta pitanja kod kuće i na njih smo odgovarali jednom tjedno. Pitanja su uglavnom bila tehnička - kako radi stroj, avioni, prostor, zanimljivosti o viškovima - tko je najbrži, najveći, najjači...

Ovom aktivnošću potaknula sam njihovu znatiželju, učenici su se osjećali uključnijim u sat, pa su se i oni pridržavali uputa i pravila te sudjelovali tijekom sata.

2.4. Kontinuirano praćenje

Za bihevioralno vrlo zahtjevne učenike uvela sam praćenje ponašanja u stvarnom vremenu nakon nastave. Učenik je imao raspored zalijepljen u bilježnicu, u koju smo pečatirali svaki sat. Ako je učenik sudjelovao na satu i nije ometao ostale, dobio je čak i pečat. Kad bih ga nekoliko puta upozorio ili. malo su ga omeli nastava, dobio je pola marke. Ako nije sudjelovao tijekom sata i bio jako dosadan ostalima, nije dobio pečat. Na kraju dana, student i ja smo pregledali kako mu ide. Ako je dan bio jako loš, razgovarala sam i s roditeljima i zajedno smo pravili plan za budućnost. Nakon što je učenik imao nekoliko dobrih dana, smanjio sam praćenje i dobio povratnu informaciju nakon završetka sata i nakon produženog boravka. Monitoring se pokazao kao vrlo učinkovit alat za reguliranje željenog ponašanja učenika. Praćenje uglavnom nije bilo potrebno tijekom cijele godine, već samo dobrih mjesec dana. Iznimka je bio učenik s posebnim potrebama, s emocionalno-bihevioralnim poremećajima, kojeg sam na ovaj način pratila tijekom cijele godine. Kontinuirano praćenje zahtijeva od učitelja dosta dosljednosti, ali i dosta vremena, jer je potrebno nakon svakog sata s učenikom napraviti evaluaciju i potaknuti ga da ide naprijed. No, radi se o aktivnosti koja brzo daje pozitivne učinke, a ujedno daje roditeljima dobar uvid u to kakvo je djetetovo ponašanje tog dana.

2.5. Moć pohvale

Međutim, pohvale su vrlo učinkovito sredstvo za poticanje učenika na dobro ponašanje. Svako dijete želi biti pohvaljeno ili. nagrađeni. Studente sam tijekom studijskog rada nekoliko puta pohvalila, također glasno pred ostalim studentima, jer im pohvala pred vršnjacima puno znači. Također sam dobro promatrao tko se stvarno trudio, pratio nastavu, pratio upute, bio ljubazan i pažljiv prema mojim

kolegama iz razreda... Na kraju dana sam pohvalio 3 učenika koji su se posebno trudili taj dan. Također mi se čini važnim u pohvali artikulirati ono konkretno za što se učenik hvali, na pr. pohvaljen za ustrajnost u pisanju, pohvaljen za poštivanje uputa, pohvaljen za pomoć kolegi iz razreda... Pohvaljeni učenici su dobili nagradu. Nagrade nikada nisu bile materijalne, ali su dobili poziciju koju su željeli ili. Ispunio sam im želju. Nagrade su uglavnom bile u smislu da su oni određivali što će raditi zadnjih 5 minuta, glazbene želje, mogli su odrediti kakvu ćemo igru zajedno igrati, mogli su biti moji pomoćnici i mogli su dobiti posebne zadatke...

Učitelji moraju biti svjesni da pohvala ima veliku moć i utjecaj na ponašanje učenika. Umjesto da grdimo i ukazujemo što nije u redu, biramo lijepu riječ, pohvale i pokazujemo učenicima u čemu su dobri i u čemu su uspješni.

3. Zaključak

Svaki se učitelj ponekad suoči s nastavom u odgojno zahtjevnom odjelu. Važno je aktivno nastojati stvoriti ugodnu klimu u učionici i poticajno okruženje za učenje kroz različite obrazovne aktivnosti. Gore navedene aktivnosti pokazale su se vrlo učinkovitima u reguliranju ponašanja učenika u mom razredu. Učenici su se brže smirili i više slijedili upute učiteljice. Prije svega važno je da učitelj bude vrlo dosljedan u svim aktivnostima koje obavlja. Djeci trebamo postaviti jasne granice kako bi suživot na odjelu bio ugodan.

4. Literatura

- [1.] Divjak, M. (2000). Človekove pravice in vzgoja za vrednote. *Sodobna pedagogika*, 51(1), 210–230.
- [2.] Kovač, E. (2000). Etika in vzgoja. *Sodobna pedagogika*, 51(1), 52–62.
- [3.] Margan, U. (2012). Šola med znanjem in vzgojo. V N. Štraser, (ur.). *Vzgojno poslanstvo šole: priročnik za načrtovanje* (str. 17–19). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- [4.] Vzgojni načrt OŠ Polje (2012). URL: http://www.ospolje.si/uploads/5/0/8/6/5086774/vzgojni_nacrt_201415.pdf
- [5.] Zakon o osnovni šoli (2016). URL: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO448>